

9. Електронна система "Сократ" – [Режим доступу]: <http://socrates.vsau.org/index.php/ua/pro-systemu>.

УДК 378.14:519.86

ПІДГОТОВКА ЕКОНОМІСТІВ-КІБЕРНЕТИКІВ У ВНЗ: ВИКЛИКИ І МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Юрчук Н.П., к.е.н., доцент,

Бахарєва Я.В.,

Вінницький національний аграрний університет

У статті розглядаються сучасні вимоги та проблеми в підготовці фахівців за спеціальністю «Економічна кібернетика» у вітчизняних вузах та тенденції розвитку спеціальності в контексті ЄПВО.

Ключові слова: економічна кібернетика, професійна підготовка, освіта, спеціальність, ідентифікація спеціальності, вища школа

Постановка проблеми. Глобалізаційні інтеграційні процеси, підвищення динамічності ринкового середовища, посилення конкуренції, активна імплементація в економіку інформаційно-комунікаційної компоненти ставить нові вимоги до випускників вищих навчальних закладів.

Зростає потреба у фахівцях, які поряд з економічними знаннями вільно володіють новітніми інформаційними технологіями, здатні системно підходити до розв'язання задач з дослідження, аналізу, управління, володіють математичними методами аналізу даних і програмно-комп'ютерними засобами проведення складних розрахунків, мають фундаментальні знання гуманітарних, загальноекономічних, математичних дисциплін, що в поєднанні зі знаннями в галузі комп'ютерної техніки і програмування підносять фахову діяльність

спеціалістів з економічної кібернетики до сучасного рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам сучасної професійної підготовки економістів-кібернетиків з боку вітчизняних науковців приділяється значна увага. Зокрема, у роботах Нічуговської Л.І. – науково-методичним основам математичної освіти студентів економічних спеціальностей вищих економічних навчальних закладів, Гончарової О.М. і Коваль Т.І. – теоретико-методичним основам формування інформатичних компетентностей майбутніх економістів і підготовки з інформаційних технологій, Тарасова С.М. – формуванню готовності до управлінської діяльності відповідно. Різні аспекти підготовки студентів спеціальності «Економічна кібернетика» в сучасних умовах висвітлювались такими науковцями, як Вовк В.М., Благун І.С., Вітлінський В.В., Заруба В.Я., Клебанова Т.С., Ковальчук К.Ф., Сергєєва Л.Н., Овечко Г.С. та ін.

Мета статті – дослідити основні проблеми в процесі підготовки висококваліфікованих фахівців за спеціальністю «Економічна кібернетика» у вітчизняних вузах та перспективи розвитку спеціальності.

Виклад основного матеріалу. У 2015 році економіко-кібернетична спільнота України відзначила 50-річчя з дня започаткування спеціальності «Економічна кібернетика» у вітчизняних вищих навчальних закладах. Саме на представників даної спеціальності сьогодні роблять найвищі ставки в процесі економічного розвитку країни, як на найбільш конкурентоспроможних фахівців.

Як зазначає Колдовський В.В., при розгляді освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКР) бакалавра спеціальності «Економічна кібернетика» (табл. 1), видно, що згідно з цим документом [1] виявляється, що з шести можливих професійних груп, які може посідати випускник спеціальності, п'ять безпосередньо пов'язані з комп'ютерними технологіями і передбачають розробку, супровід чи використання комп'ютерної техніки та програмного забезпечення. Причому професійні назви робіт (посад), які може займати

випускник спеціальності, в основному є типовими професіями, які займають випускники технічних ВНЗ (адміністратор бази даних, інженер-програміст, програміст прикладний, програміст системний та ін.) [2].

Таблиця 1

**Професійні назви робіт, які здатні виконувати фахівці ОКР «Бакалавр»
напряму підготовки 6.050102 – «Економічна кібернетика»**

№ з/п	Код і назва професійної групи	Професійна назва роботи (посада)
II. Професіонали		
1	2131.2. Розробники обчислювальних систем	Адміністратор бази даних. Адміністратор даних. Адміністратор доступу. Адміністратор доступу (груповий). Адміністратор задач. Адміністратор системи. Інженер з автоматизованих систем керування виробництвом. Інженер з комп'ютерних систем. Інженер з програмного забезпечення комп'ютерів. Конструктор комп'ютерних систем
2	2132.2. Розробники комп'ютерних програм	Інженер-програміст. Програміст прикладний
3	2139.2. Фахівці в інших галузях обчислень	Інженер із застосування комп'ютерів
4	2441.2. Економісти	Економіст. Економіст обчислювального (інформаційно-обчислювального) центру. Оглядач з економічних питань. Економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності. Економіст з планування. Економіст з договірних та претензійних робіт. Економіст – статистик. Економіст з фінансової роботи
III. Фахівці		
5	3121. Техніки-програмісти	Програміст
6	3122. Оператори електронно-обчислювальної (комп'ютерної) техніки	Оператор електронно-обчислювальної (комп'ютерної) техніки

Кузнецов І.С. акцентує увагу на ідентифікації та сприйнятті у світі назви спеціальності «економічна кібернетика», за якою готують спеціалістів у наших вишах відповідно до вимог сучасності.

Він, зокрема, розглядає три можливі варіанти модернізації назви спеціальності: перший пов'язується з назвою економічної інформатики, другий – відповідає назві наукової спеціальності «математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці» (яка була запроваджена ВАК України і являє собою галузь економічної науки, з якої присуджуються наукові ступені, що робить повним ланцюжок підготовки спеціалістів від освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр до доктора наук), третій – робить акцент на прикладний характер підготовки майбутніх фахівців, знайомий у Європі, так звана прикладна економіка (apply economic), яка використовується, як правило, для магістерської підготовки бакалаврів, які отримали базову вищу освіту у різних галузях виробництва і для ефективного використання своїх навичок опановують знання з управління і економіки [3].

Оскільки майбутні фахівці-кібернетики є більш обізнаними у використанні інформаційних технологій, вітчизняні вузи на їх прикладі постійно вдосконалюють методологію організації освіти з використанням інноваційних підходів: комп'ютерного тестування при дистанційному навчанні, налагодження віртуальних бізнес-інкубаторів для подальшої співпраці з малим бізнесом, створення спеціалізованих додатків та міні-програм для потреб суб'єктів господарювання тощо.

Коновальчук І.І. в своїх дослідженнях сутності та властивостей інноваційної педагогічної системи зазначає, що інноваційна педагогічна система – це якісно новий рівень функціонування і розвитку педагогічної системи на основі зміни її внутрішньої структури і процесів як результату впливу зовнішнього середовища. Автор також відзначає відкритість такої системи і, разом з тим, її активність у дослідження не тільки наявних але й можливих змін в оточуючому середовищі, що уможлиблює прогнозування необхідних нововведень [4].

У 2015 році загальний ліцензійний обсяг підготовки бакалаврів з економічної кібернетики в Україні становив 5096 осіб, а магістрів з економічної

кібернетики – 1991 особи [5]. Підготовку за даною спеціальністю здійснюють понад 75 вітчизняних ВНЗ, що з одного боку, говорить про універсальність даної спеціальності, а з іншої викликає сумніви щодо можливості високого рівня підготовки відповідних фахівців та професіоналів в таких обсягах різнопрофільними вузами.

Якщо звернутись до результатів опитувань випускників вишів за даною та суміжними спеціальностями [6], які працюють за фахом, то очевидним буде їх наголошення на таких проблемах у підготовці спеціалістів: неактуальність предметів, які викладаються у вузах; застаріла програма навчання; застаріле технічне забезпечення.

За результатами дослідження впливу університетів на економічний розвиток країни (за індексом глобальної конкурентоспроможності, глобальним інноваційним індексом, рівнем зайнятості та розвитком інновацій), в індексі глобальної конкурентоспроможності 2015-2016 рр. Україна істотно підвищила свою позицію за складовою «Інновації» (перемістившись з 81 на 54 позицію), але, як зазначалося, цього вдалося досягти за рахунок підвищення всіх параметрів, крім одного – співпраці університетів та бізнесу в галузі наукових розробок. Тобто варто перейти до акцентування уваги не на питанні витрат на освіту, а на доходи та інвестиції, вплив партнерства університетів і бізнесу на економіку регіонів. Одним із запропонованих рішень було підтримання розвитку державою спільно з бізнесом інноваційної інфраструктури, створення майданчиків для обміну інформацією між дослідниками та бізнесом, акцент на роботі з малим бізнесом [7].

Як зазначається в багатьох ключових документах Болонського процесу, трансформація вищої освіти не вимагає її уніфікації.

Завдяки реформам, які проведено в країнах-учасницях Болонського процесу, в Європейському просторі вищої освіти (ЄПВО) досягнуто більшої сумісності і порівнянності кваліфікацій (ступенів) на національному і міжнародному рівнях. Викликом для вищих навчальних закладів є розроблення

профілів і змісту кваліфікацій з використанням основних інструментів, які стали загальноприйнятими у ЄПВО – Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), Додатку до диплома європейського зразка, Національної рамки кваліфікацій.

Участь у Болонському процесі – це відповідь на спільні виклики, що стоять перед системами вищої освіти європейських країн. ЄПВО – це не єдина система вищої освіти, а об'єднання 46 національних систем, що розвиваються відповідно до спільно погоджених принципів. ЄПВО сприяє узгодженню, сумісності, порівнянності та визнанню різноманітних систем вищої освіти. Він не вимагає уніфікації змісту, технологій навчання і забезпечення якості у вищих навчальних закладах [9].

У постанові Кабінету Міністрів «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» № 266 від 29.04.15 р. вилучено напрям підготовки «Економічна кібернетика», натомість введено спеціальність 051 «Економіка», а ВНЗ мають право відкриття освітніх програм зі спеціалізацією «Економічна кібернетика». Відповідно до Міжнародного класифікатора професій і спеціальностей ACSO (3), фахівці напряму «Економічна кібернетика» визначені, як аналітики різних сфер діяльності, фахівці у сфері прогнозування та моделювання економічних процесів.

Зацікавленість зі сторони працедавців до економістів, що на високому рівні володіють економіко-математичними методами аналізу даних і програмно-комп'ютерними засобами проведення складних розрахунків, дає впевненість в доцільності подальшого функціонування освітньої програми «Економічна кібернетика» у Вінницькому національному аграрному університеті.

Висновки і пропозиції. Загальний напрям розвитку спеціальності «Економічна кібернетика» визначається тими прагненнями та зобов'язаннями українського суспільства, які пов'язані з інтеграцією у європейській освітній

простір. Але кінцева мета – отримання результату у вигляді висококваліфікованих фахівців, які б задовольняли потреби ринку праці, як з позиції кількості, так і якості.

Література

1. ГСВО МОН 2004 Освітньо-кваліфікаційні характеристики бакалавра, спеціаліста і магістра спеціальності «Економічна кібернетика» напряму 0501 – «Економіка і підприємництво» / Кол. авт. за заг. керівн. А. Ф. Павленка. – К. : КНЕУ, 2003.

2. Колдовський В.В. Спеціальність «Економічна кібернетика» у сучасному економічному просторі / В. В. Колдовський // Бізнес інформ. – Харків : Видавничий дім «ІНЖЕК», 2012. – № 7. – С. 205–207.

3. Кузнєцов М. С. Економічна кібернетика: стратегія розвитку вищої освіти / М.С. Кузнєцов, К.Ф. Ковальчук, Л.М. Савчук // Економічна кібернетика : від теорії до практики : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. 27-28 лют. 2015 р. – Дніпропетровськ : Герда, 2015. – С. 7–10.

4. Коновальчук І.І. Сутність та властивості інноваційної педагогічної системи / І.І. Коновальчук // Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2011. – Вип. 67. – Частина 1. – С. 89–93.

5. Бандоріна Л.М. Проблеми інтеграції та ідентифікації спеціальності «Економічна кібернетика» в європейському освітньому просторі / Л.М. Бандоріна, Л.М. Савчук // Економічна кібернетика : від теорії до практики : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. 27-28 лют. 2015 р. – Дніпропетровськ : Герда, 2015.– С.10–14.

6. QS World University Rankings: Methodology [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.topuniversities.com/university-rankings-articles/world-university-rankings/qs-world-university-rankings-methodology>. – Заголовок з екрану.

7. III Національний форум «Бізнес та університети»: роль університетів в

економічному розвитку країни, регіонів, міст [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/article/2936/>. – Заголовок з екрану.

8. Шевцов А. Кадрове забезпечення у сфері високих технологій: міжнародний досвід та українські реалії. [Електронний ресурс] / А. Шевцов, Р. Бондарчук. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/11.htm>. – Заголовок з екрану.

9. Бабин І. Стратегія та сучасні тенденції розвитку університетської освіти України в контексті Європейського простору вищої освіти на період до 2020 р. [Електронний ресурс] / І. Бабин, В. Ликова. // Національний Темпус / Еразмус+офіс в Україні. – Режим доступу: <http://www.tempus.org.ua>. – Заголовок з екрану.

УДК 378.147

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Янчук В.І., к.с.-г.н., доцент,

Грищук Н.В., асистент,

Вінницький національний аграрний університет

У статті розглянуто основні проблеми інвестиційної діяльності в становленні та розвитку економіки України. Окреслено головні напрямки поліпшення інвестиційного клімату.

Ключові слова. інвестиції, економіка, основний капітал, прибуток, інвестиційний капітал.

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку економіки України інвестиційна діяльність відіграє досить важливу роль у забезпеченні стабільного розвитку економіки держави . Вона проявляється через інвестиції, які спрямовують у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію,